

تجربه های
یک درمانگر اعتیاد

داروی اعتیاد آور

دکتر هومان نارنجی ها

بسیاری از خانواده‌ها و جوانان بر این باورند که اعتیاد تنها به سوء مصرف موادمخدر محدود است و سایر داروهای موجود در داروخانه‌ها اعتیاد ندارند. واقعیت این است که اصلاح این باور ضروری است و باید بدانیم که برخی داروها نیز خطر اعتیادآوری بالایی دارند. بنابراین، لازم است این داروها را بشناسیم تا بتوانیم از وابستگی احتمالی به آن‌ها پیشگیری کنیم.

(۱)

ترامادول و بایومادول

در یک دوره زمانی در کشور یکی از داروهای پر مصرف مسکن، آمپول دیکلوفناک بود که به مصرف بسیار بالای آن عوارضی برای بیماران ایجاد شد و وزارت بهداشت تصمیم گرفت نوع تزریقی این دارو را از بازار جمع‌آوری کند. اما داروهای بعدی که به صورت قرص و آمپول به بازار وارد شد و در غیاب یک اطلاع‌رسانی صحیح بازار را احاطه کرد قرص‌ها یا آمپول‌های ترامادول و بایومادول بود. باید بدانیم که داروهای مذکور در صورت مصرف خودسرانه اعتیاد آور هستند و برخی تجربه‌های بیماران حاکی از بروز تشنج به‌دنبال مصرف بالای این داروها بوده است. متأسفانه در جمعیت دانشجویی و دانش‌آموزی خطر اعتیاد به این مواد به علت دسترسی راحت زیاد است و بسیاری از خانواده‌ها نیز مصرف دارو را در فرزندان خود جدی نمی‌گیرند.

(۲)

استامینوفن کدئین، اسپرین کدئین و اکسیپتورانت کدئین

برخی بیماران بر این باورند که درد ما با استامینوفن ساده درمان نمی‌شود و حتماً باید نوع کدئینه آن را مصرف کنیم. متأسفانه بیمارانی به مراکز درمانی مراجعه می‌کنند که شاید روزانه بیش از ۳۰ تا ۴۰ قرص کدئین‌دار نیز مصرف می‌کنند. شایان ذکر است که کدئین‌ها نیز همانند ترامادول از خانواده تریاک هستند و مصرف هر نوع آن به صورت خودسرانه می‌تواند به اعتیاد منجر شود. از طرف دیگر، باید بدانیم که مقدار داروی مصرفی بیمار به مرور زمان زیاد می‌شود، به طوری که تا دیروز سر درد فرد با یک قرص درمان می‌شد، اما اکنون با گذشت یک سال باید دو قرص آن را یک‌جا مصرف کند. پس تا حد امکان برای تسکین درد باید از مصرف خودسرانه این داروها پرهیز کرد و جایگزین‌های غیرمخدری برای آن‌ها جست‌وجو کرد.

(۳)

دیفنوکسیلات:

در گذشته برای درمان اسهال از داروی دیفنوکسیلات استفاده می‌شد که یک داروی قابض بود. به مرور زمان، متخصصان به این باور رسیدند که اسهال نشان از وجود یک سم یا یک باکتری در بدن است. پس به جای محبوس کردن آن در محیط روده و طولانی کردن فرآیند درمان، بهتر است با نوشیدن مایعات زیاد اجازه دهیم با حرکات تند روده‌ها این سم هر چه زودتر دفع شود. بنابراین، اینک دیفنوکسیلات دیگر در درمان اسهال هم جایی ندارد. اما از آنجا که این دارو از خانوادهٔ تریاک است، دیده شده که برخی افراد به آن وابسته شده‌اند و مقادیر ۳۰ تا ۴۰ عدد آن را یک‌جا استفاده می‌کنند. البته مواردی نیز بوده است که افراد معتاد تا ۴۰۰ عدد از این قرص‌ها را روزانه مصرف می‌کرده‌اند (ماهانه ۱۲۰۰۰ عدد). باید بدانیم که مصرف این دارو به‌صورت خودسرانه و طولانی اعتیادآور است و مقدار آن نیز به مرور زمان افزایش می‌یابد.

(۴)

بنزودیازپین‌ها

داروهایی که اکثرشان به «زپام» ختم می‌شود به این دستهٔ دارویی تعلق دارند. دیازپام، کلونازپام، فلورازپام، اکسازپام، لورازپام و... متأسفانه برخی افراد برای کنترل و درمان خواب یا اضطراب و بی‌قراری خود، به طور خودسرانه این داروها را مصرف می‌کنند و این رفتار نه‌تنها منجر به بهبود اختلال‌های آنان نمی‌شود، بلکه موجب وابستگی به این داروها و در نهایت اعتیاد نیز می‌شود. قرص کلردیازپوکساید و زاناکس یا آلپرازولام نیز جزو داروهای اعتیادآور محسوب می‌شوند و باید از مصرف خودسرانهٔ آن‌ها پرهیز کرد. حامد ۲۳ ساله با شکایت مصرف روزانه ۱۵۰ عدد قرص کلونازپام ۲ میلی‌گرمی به مرکز درمانی مراجعه کرده بود. بیمار ۶۸ ساله‌ای به اتفاق همسرش روزانه ۷۰ عدد لورازپام ۲ میلی‌گرمی استفاده می‌کردند. متأسفانه مصرف خودسرانهٔ این داروها در هر سن و سالی دیده می‌شود، اما آیا هوشیاری کم این افراد و بدن پر از سم آنان اجازه یک زندگی با نشاط و سالم را خواهد داد؟ کسی که ماهانه ۴۵۰۰ عدد قرص کلونازپام می‌خورد، به‌طور قطع از نظر جسمی و روحی و خانوادگی سالم نیست.

(۵) فنوباریتال

ممکن است شما نام این دارو را به علت کاربرد آن در حوزه کنترل تشنج شنیده باشید. اما باید بدانیم که در مواردی وابستگی و اعتیاد به این دارو نیز گزارش شده است. فنوباریتال ۱۰۰ از داروهای مورد سوءمصرف برخی معتادان است. فنوباریتال، پنتو باریتال، سکو باریتال نیز از انواع دیگر این دارو هستند.

(۶) ریتالین

این دارو در درمان بیش‌فعالی و کم‌توجهی کودکان کاربرد دارد، اما برخی دانشجویان یا افرادی که می‌خواهند مدتی تمرکز بیشتری داشته باشند و شب را تا صبح نخوابند، این دارو را مورد سوءمصرف قرار می‌دهند. آنان نمی‌دانند که اعتیاد به ریتالین که یک داروی محرک است، در نهایت افسردگی، فراموشی و افت شدید تمرکز را به همراه خواهد داشت. خانواده‌ها باید به شب زنده‌داری‌های فرزندان خود توجه زیادی داشته باشند و در مورد خطر مصرف دارها به آن‌ها هشدار دهند.

گپی با والدین:

در یک نتیجه‌گیری باید به خانواده‌ها هشدار داد که از مصرف خودسرانه داروی فرزندان خود غافل نشوند و فکر نکنند چون قرص از داروخانه تهیه می‌شود بی‌ضرر و مصرف آن مجاز است. معتادان زیادی وجود دارند که اعتیاد خود را با این قرص‌ها آغاز کرده‌اند. البته گاهی خود ما درمان بیماری‌ها بهره می‌گیریم. پس باید بدانید که تنها مصرف خودسرانه آن‌هاست که عوارض جبران‌ناپذیری به‌جا می‌گذارد. نکته آخر اینکه، بهترین سن برای آغاز گفت‌وگو با فرزندان در مورد خطرهای داروها، دوران ابتدایی است. والدین خود نیز باید الگوی مناسبی برای فرزندان‌شان باشند و با کوچک‌ترین شکایت به داروهای مسکن و آرام‌بخش پناه نبرند.

گپی با مسئولین فنی داروخانه‌ها:

خواهش همکارانه اینجانب از مسئولین فنی داروخانه‌ها این است که به هیچ‌وجه داروهای اعتیادآور را که فروش آن‌ها بدون نسخه پزشک غیرقانونی است، حسب درخواست مشتری به او ندهند. زیرا در مسئولیت یک عمر اعتیاد آنان و گرفتاری خانواده‌های آنان شریک خواهند بود.